

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

תאריך: כ' בכסלו, תשפ"א

06 דצמבר, 2020

חוזר: א/2020/5

אל: הרופאים הווטרינרים;

ציבור הרפתנים ומגדלי הבקר

שלום רב,

הנדון: הופעת מחלה דימומית אפיזואוטית (Epizootic Hemorrhagic Syndrome, EHD)

במשקי בקר

1. לאחרונה נצפו במשקי בקר ברחבי הארץ פרות ועגלים עם הסימנים הקליניים הבאים:
 - ירידה בתנובת החלב.
 - נפיחות ברגליים ומעל לטלפיים.
 - צליעות, קשיי הליכה, רביצה.
 - חום (בחלק מן המקרים).
2. דגימות שנלקחו ממקרים בכ- 15 משקי הבקר לעיל נמצאו חיוביות למחלה המורגית אפיזואוטית במעבדה לוירולוגיה שבמכון הווטרינרי.
3. מצורף קישור למפה אינטראקטיבית המדגימה את הופעת אירועי המחלה .
<https://moag.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=bfe2b0bc26b14d7ba05ca05f495657ca>
4. המחלה אובחנה לראשונה בארץ בשנת 2006, בה אירעה התפרצות ממושטת ונרשמו יותר מ- 110 משקים נגועים.
https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review/viewsummary?fupser=&dothis=&reportid=4437
5. הופעה נוספת של המחלה היתה בשנת 2015, בה נרשמו 51 משקים נגועים.
https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=19575
6. בשנת 2016, נרשמו 4 אירועים בלבד של המחלה ומאז ועד לשנה זו לא נרשמו כלל אירועים.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

7. כל ההתפרצויות בכל השנים בה נראתה המחלה בארץ, החלו בסתיו, בחודש ספטמבר-אוקטובר.
8. לאור האמור לעיל, מתבקשת ערנותכם בכל הנוגע לסימנים דומים במשקי בקר, ומעלי גירה מן הבר, בייחוד בפינות חי. המחלה נפוצה באיילים בארצות הברית.
9. המחלה היא מחלה רשומה הן בישראל והן ב-OIE (הוספה לרשימת המחלות המחייבות דיווח בשנת 2008). בכל חשד למחלה זו, הנכם נדרשים ליידע את רופא הלשכה הווטרינרית המחוזית. כמו כן, יש לדווח על תחילת אירוע למחלקה לאפידמיולוגיה בשירותים הווטרינריים תוך כדי מילוי השאלון בקישור הבא:
<https://survey.gov.il/he/EHDV>
10. בכל מקרה של חשד להופעת המחלה בעדר בקר, יש ליטול דגימות, כמפורט להלן, ולשלחן למעבדה לוורולוגיה שבמכון הווטרינרי:
(א) 2 מבחנות EDTA (פקק סגול) לבדיקות PCR שונות.
(ב) על כל מבחנה להכיל לפחות 8 מ"ל דם.
11. **מניעה** – המחלה מועברת על ידי יבחושים, לכן חלק הכרחי במניעה הוא הריסוס נגד חרקים מעופפים מוצצי דם הן את בעלי החיים והן במוקדי הדגירה במשק ובסביבתו. השימוש הוא רק בתכשירים (חומרי הדברה) המורשים לשימוש על ידי השירותים הווטרינריים.
https://www.moag.gov.il/vet/Yechidot/TachshirimTrufot/Pirsumim/2020/Pages/tachshirey_nikuy_hadbara_vet.aspx
12. על המשקים הנגועים ו/או החשודים כנגועים חלות ההגבלות הבאות עד להתבהרות המצב לאשורו (אבחון מעבדתי):
(א) אין להוציא בהמה חולה או חשודה כחולה לגידול, לשחיטה ו/או לרש"פ.
(ב) העברה לשחיטה מותרת בתנאים הבאים:
(1) הבהמה חייבת באישור קליני המעיד על חופשיותה מסימני המחלה. האישור יינתן ע"י הרופא המטפל למנהל הלשכה.
(2) מנהל הלשכה יאשר הוצאת הבהמה לשחיטה בבית המטבחים ויודיע על כך למנהל בית המטבחים ולרופא הראשי לבתי המטבחים.
(3) מנהל בית המטבחים ו/או הרופא הווטרינר הראשי לבית המטבחים יאמת את שחיטת הבקר למנהל הלשכה הווטרינרית הרלוונטית.
13. להלן תיאור קצר של המחלה ותמונות אופייניות.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

בברכה,

ד"ר מישל בלאיש

אחראי לנושא אפידמיולוגיה
סגן מנהל המכון הווטרינרי

ד"ר תמיר גשן

מנהל השירותים הווטרינריים (בפועל)

תפוצה:

לשכת שר החקלאות ופיתוח הכפר
לשכת מנכ"ל משרד החקלאות ופיתוח הכפר
חברי הנהלת שו"ט מורחבת
מנהל יחידת הפיצו"ח, משרד החקלאות
ר.ו. רשות הטבע והגנים
רופאי הבקר בישראל
ר.ו. ראשי "החקלאית"
מנהל מקצועי, "שיאון"
מנכ"ל מועצת החלב
ארגון מגדלי הבקר (אמב"ל)
התאחדות מגדלי הבקר
הסיירת הירוקה
מתאם חקלאות יו"ש, משרד החקלאות
מתאם חקלאות ארז, משרד החקלאות

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

מחלה המורגית אפיזוואוטית (EHD) Epizootic hemorrhagic disease

מחולל המחלה הוא נגיף ממין *Orbivirus* ממשפחת ה-*Reoviridae*, הדומה לנגיף הגורם למחלת כחול הלשון. עד כה נמצאו 8 סרוטיפים שונים של הנגיף, אחד הסרוטיפים ידוע בשם איבאראקי *Ibaraki*. הנגיף חודר לדם הפונדקאי והתרבות הנגיף מתרחשת בדפנות כלי הדם.

המחלה היא מחלה אקוטית הפוגעת בעיקר במעלי גירה מן הבר. הנגיף גרם להתפרצות מגפות נרחבות באיילים בצפון ארצות הברית ובקנדה. במעלי גירה מן הבר המחלה מאופיינת בשטפי דם נרחבים ובמוות. סימני המחלה דומים לסימני מחלת כחול הלשון. נגיף EFD עלול לפגוע בבקר אך לא בכבשים. המחלה בבקר יכולה להיות אקוטית, קלה או תת קלינית.

אפידמיולוגיה: משך דגירת המחלה הינו 10-2 ימים. המחלה איננה מדבקת בין בעלי חיים ואינה פוגעת בבני אדם.

המחלה מועברת בצורה ביולוגית על ידי יבחושים מסוג *Culicoides*. הווירמיה יכולה לארוך יותר מ- 50 ימים.

רוב ההתפרצויות שתועדו בארצות הברית ובקנדה, התרחשו ברובם בסוף הקיץ או בתחילת הסתיו (אוגוסט עד אוקטובר).

באגן הים התיכון, הנגיף אובחן בעבר בישראל, מרוקו, תוניסיה, אלג'יריה, ירדן וטורקיה.

סימני המחלה: דומים מאוד לסימני כחול הלשון, מאופיינים בתחלואה קשה מאוד באיילים:

- נפיחות הראש, הלשון, הצוואר - שלשול דמי.
- ולחמית עין. - צליעות
- חוסר תאבון. - שטפי דם מרובים ברקמות שונות.
- חולשה. - כיבים בפה, בלשון ובקיבות.
- ריור (לעיתים דמי). - קשיי נשימה.
- הפרשות מהאף (לעיתים דמיות).

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

הסימנים הקליניים בבקר הם:

- חום.
- ירידה בתנובת החלב.
- חוסר תאבון.
- ארוזיות ברירת הפה.
- נפיחות בשפתיים/בלשון.
- ריור.
- קשיי נשימה.
- אדמומיות וגודש באזור העיניים.
- הפרשות מהעיניים.
- הפרשות מהאף.
- צליעות.
- במקרים קשים פגיעה בעטין (ראה תמונות).

משך המחלה בבקר משתנה והסימנים עוברים מאליהם. בפרות הרות, הנגיף יכול לגרום למוות עוברי מוקדם/מאוחר או לעיוותים בעוברים אם ההדבקה מתרחשת בין 70-120 יום הריון. רוב המקרים בבקר דווחו בין הגילאים 6-10 שנים. התמותה בבקר נדירה ביותר.

אבחנה מבדלת

איילים:

- כחול הלשון.
- פה וטלפיים.

בקר:

- Vesicular Stomatitis.
- נזלת ממארת.
- קדחת קיקיונית.
- כחול הלשון.
- BVD.
- פה וטלפיים.
- IBR.

אבחון: שילוב של אנמנזה (התפשטות מהירה, עונה, שטפי דם), סימנים קליניים ושינויים פתולוגיים אופייניים וכן אבחון המחלה במעבדה.

מניעה:

ביפן פותחו תרכיבים (חיים ממויירים ומומתים) למניעת מחלת האיברארקי, בארה"ב יש שימוש בתרכיבים אוטוגניים מומתים להגנה על איילים במשקים מהם בודד הנגיף המשמש להכנת התרכיבים.

בישראל אין תרכיבים זמינים, המניעה מתבססת על טיפול במקומות דגירת היבחושים וריסוס הבקר בחומרי הדברה/חומרים דוחים, כאמור לעיל.

